

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Ieperstraat - Rekhof (Poperinge, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2018I267
September 2018

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	18
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	23
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	24
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	25
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	26
1.4.2.1	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	26
1.4.2.2	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	27
1.4.2.3	Overzicht van de gekende archeologische waarden	30
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	34
1.5	Synthese	37
2	Bibliografie.....	38
3	Bijlagen.....	39

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 5: Doorsnede geplande ontwikkeling (bron: opdrachtgever).....	15
Figuur 6: Contour ondergrondse parking (bron: opdrachtgever).....	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaarten (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 10: Hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).....	21
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	22
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	23
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	24
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	25
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (bron: Cartesius).....	28
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	28
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	29
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	29
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	30
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	35

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	36

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
---	---

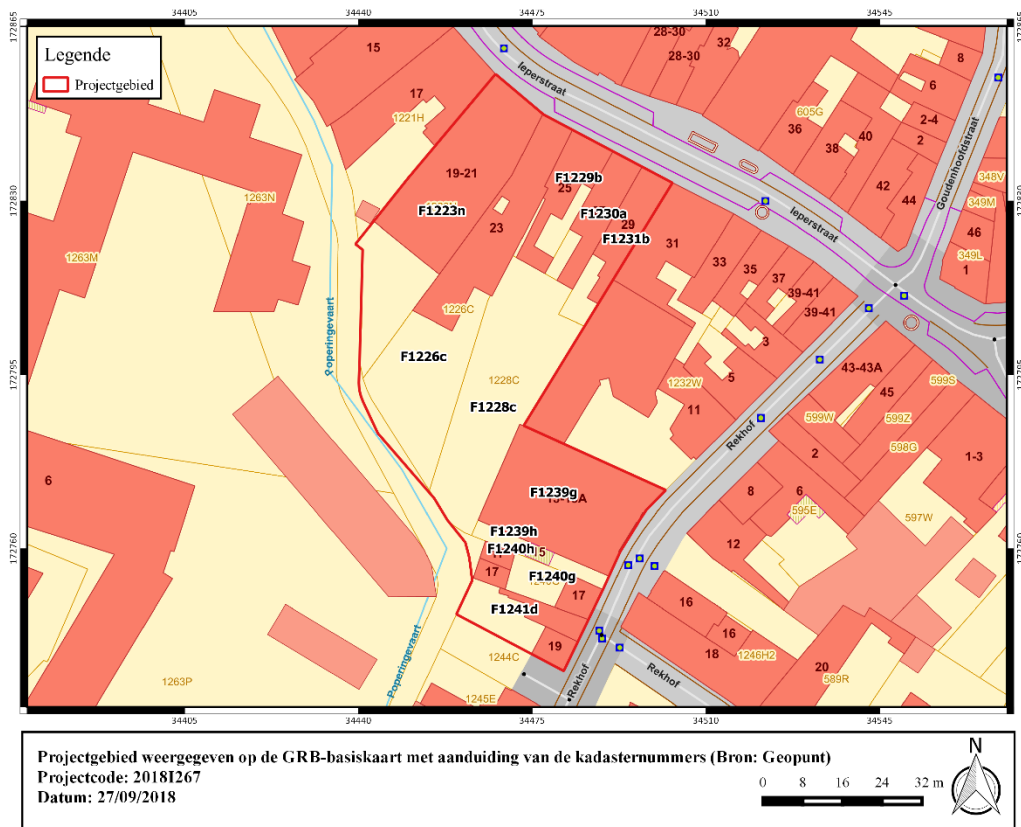
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

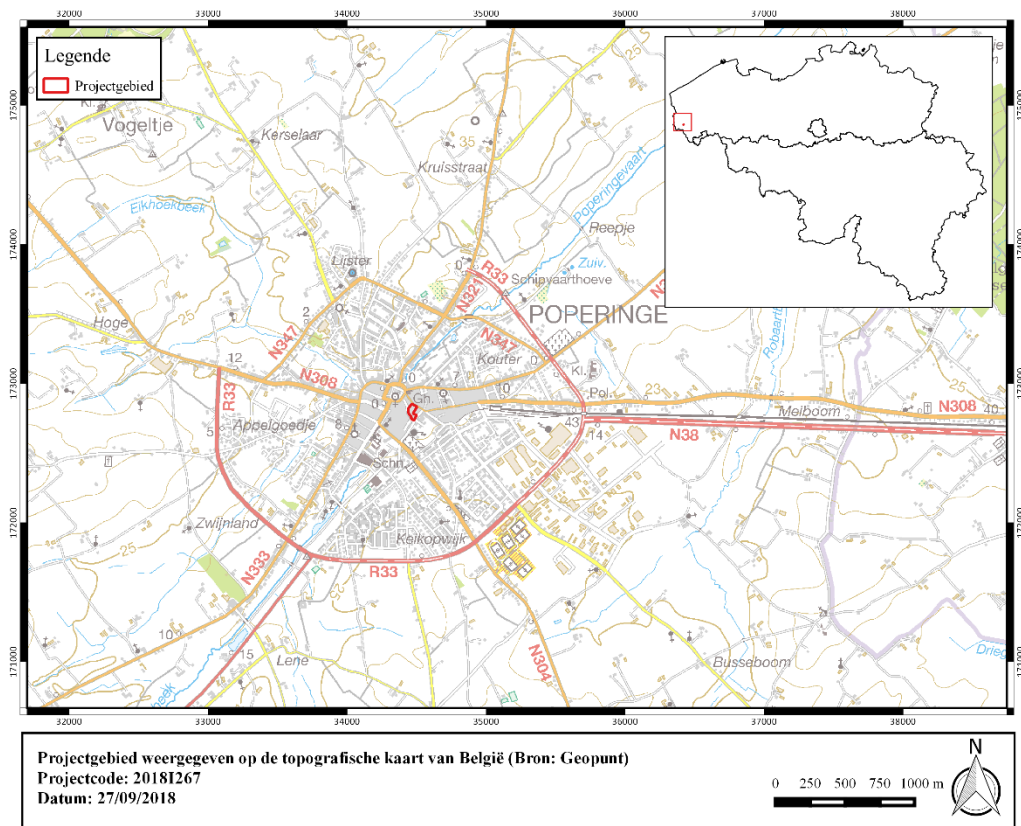
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Poperinge
	Deelgemeente	/
	Postcode	8970
	Adres	Ieperstraat 19-29 Rekhof 13-19 8970 Poperinge
	Toponiem	Ieperstraat - Rekhof
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 34373 Y _{min} = 172728 X _{max} = 34570 Y _{max} = 172865
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Poperinge, Afdeling 1, Sectie F, nr's: 1223n, 1226c, 1229b, 1230a, 1231b, 1226c, 1228c, 1239g, 1239h, 12440h, 1240g, 1241d Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied is gelegen in de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Poperinge. Het projectgebied situeert zich noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 4330 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. Het plangebied is op heden bebouwd. Deze bebouwing dient eerst gesloopt te worden.

Daarom wordt geadviseerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Ieperstraat – Rekthof Poperinge werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

In het verleden is er reeds een bekrachtigde archeologienota opgemaakt met ID 3469. De huidige aanvraag heeft betrekking op een ruimere zone.

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Deventerkaart, ca. 1560
- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

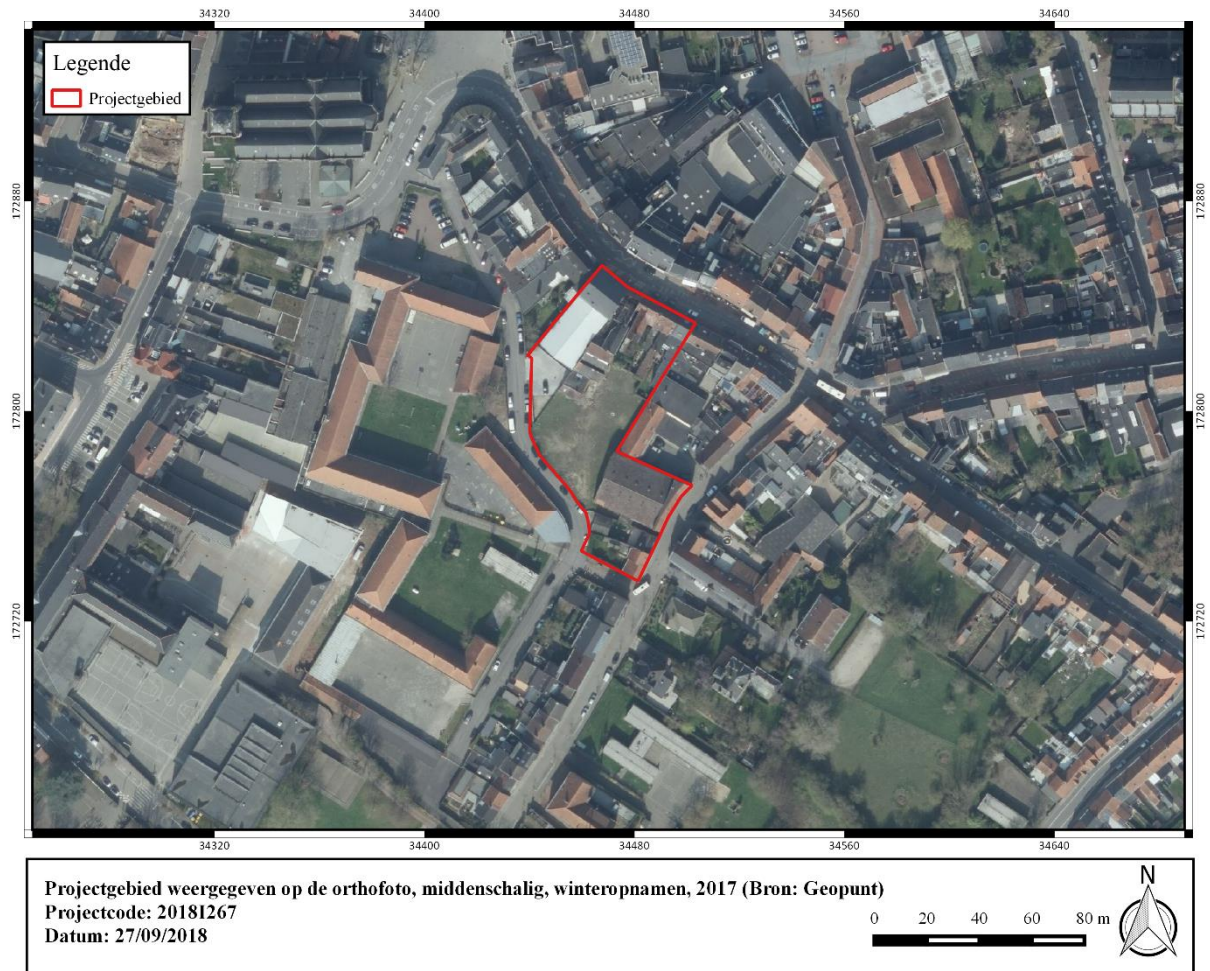
Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen binnen de historische stadskern van Poperinge, in de provincie West-Vlaanderen. Poperinge is gelegen in de Westhoek, ca. 11 kilometer ten westen van Ieper. De noordzijde van het plangebied grenst aan de Ieperstraat terwijl de oostzijde aansluiting vindt bij de straat Rekhof. Langsheen de zuidwestelijke zijde stroomt het op heden reeds overwelfde tracé van de Poperingevaart. Hier situeert zich thans een inrijlaan richting basisschool De Ster. De overige zijden sluiten aan bij bestaande bebouwing.

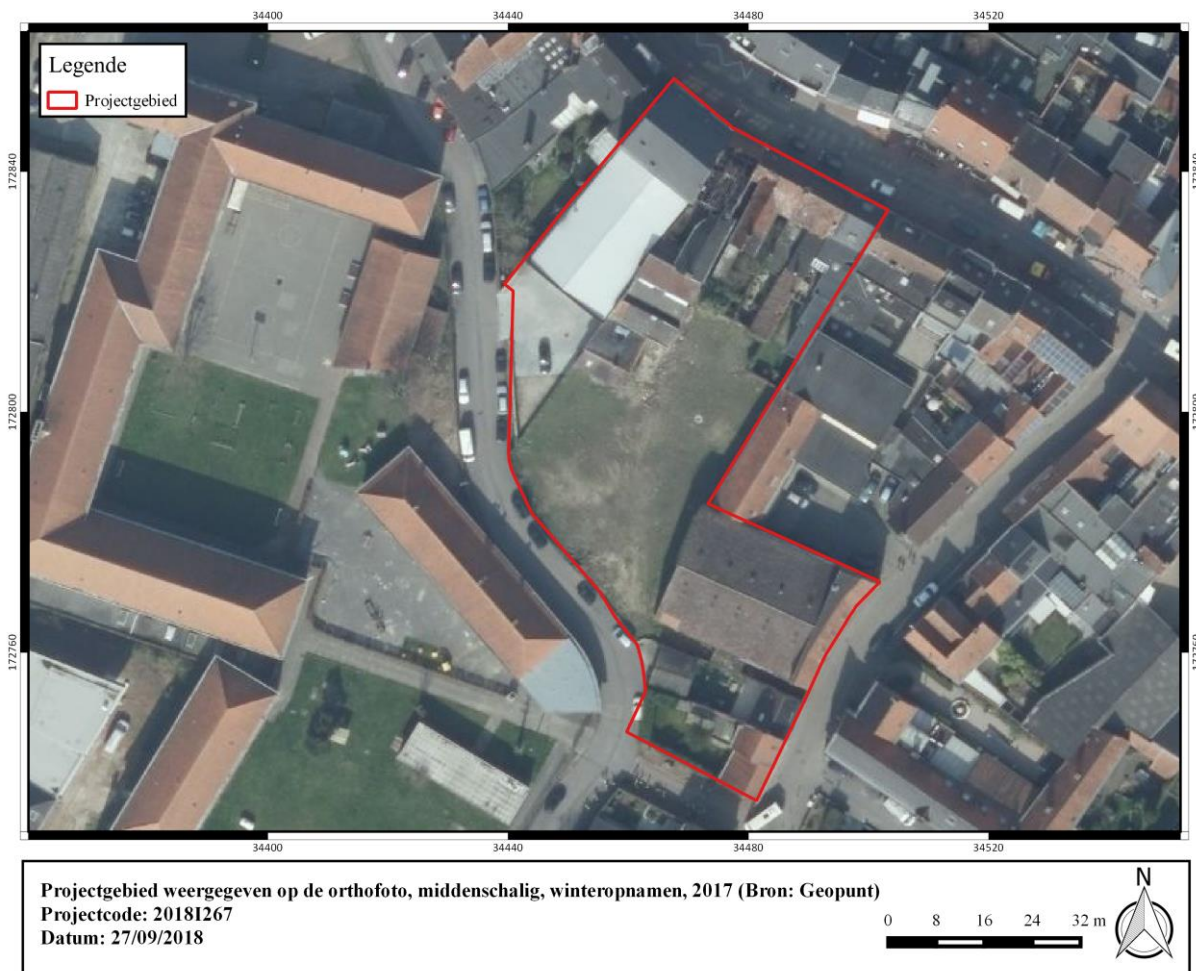

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 4330 m². Op heden is ca. 2280 m² van het terrein bebouwd, bijkomend is ca. 200 m² verhard. De bestaande bebouwing is niet onderkelderd. Het overige deel van het terrein is in gebruik als tuin en graszone.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

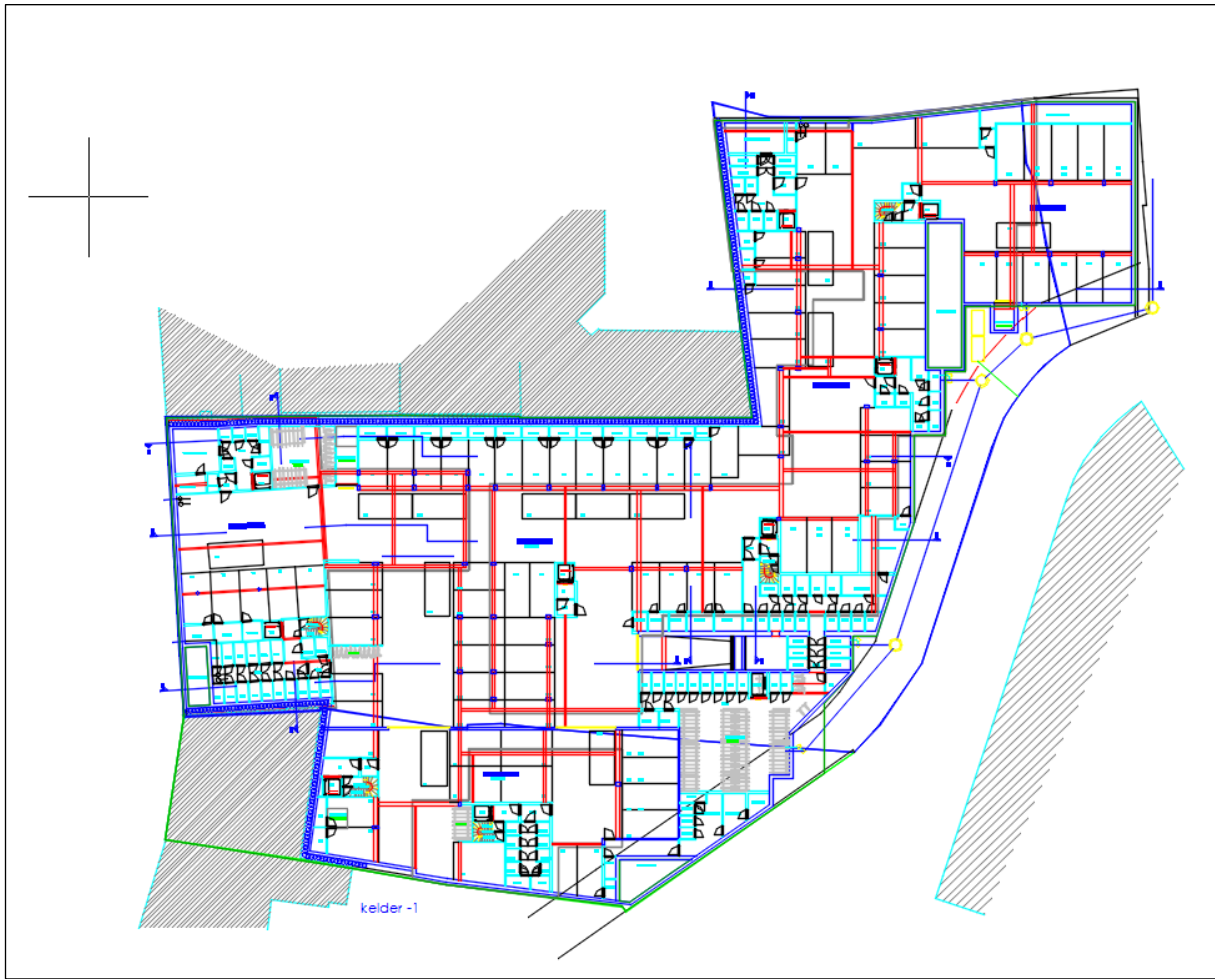
1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van een appartementencomplex van 4 verdiepingen die plaats zal bieden aan 125 eenheden (2 woningen, 1 winkel en 122 appartementen). Over quasi het volledige terrein wordt een ondergrondse parkeergelegenheid voorzien tot een diepte van 3,15 meter onder het maaiveld (inclusief vloerplaat). De totale oppervlakte van deze geplande parking bedraagt 4220 m². Ter hoogte van twee voorziene liftputten bedraagt de uitgraving 4,35 meter onder het maaiveld.

Enkel in het meest noordelijke deel van het plangebied wordt over een zone van 110 m² geen ondergrondse parking gerealiseerd. De geplande werken hier betreffen bovengrondse renovatiewerken.

Figuur 5: Doorsnede geplande ontwikkeling (bron: opdrachtgever).

Figuur 6: Contour ondergrondse parking (bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

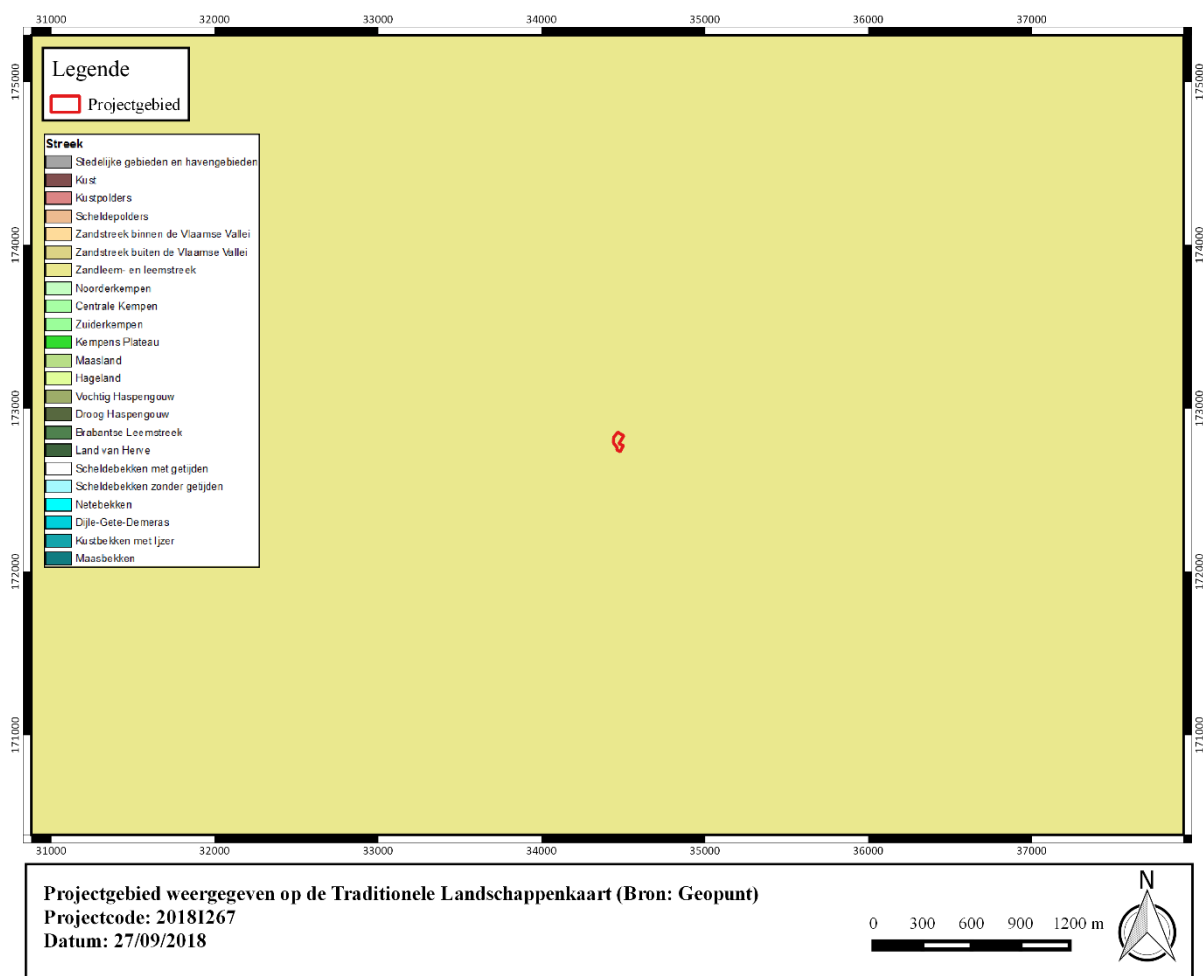
1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.1.1 Landschappelijke situering

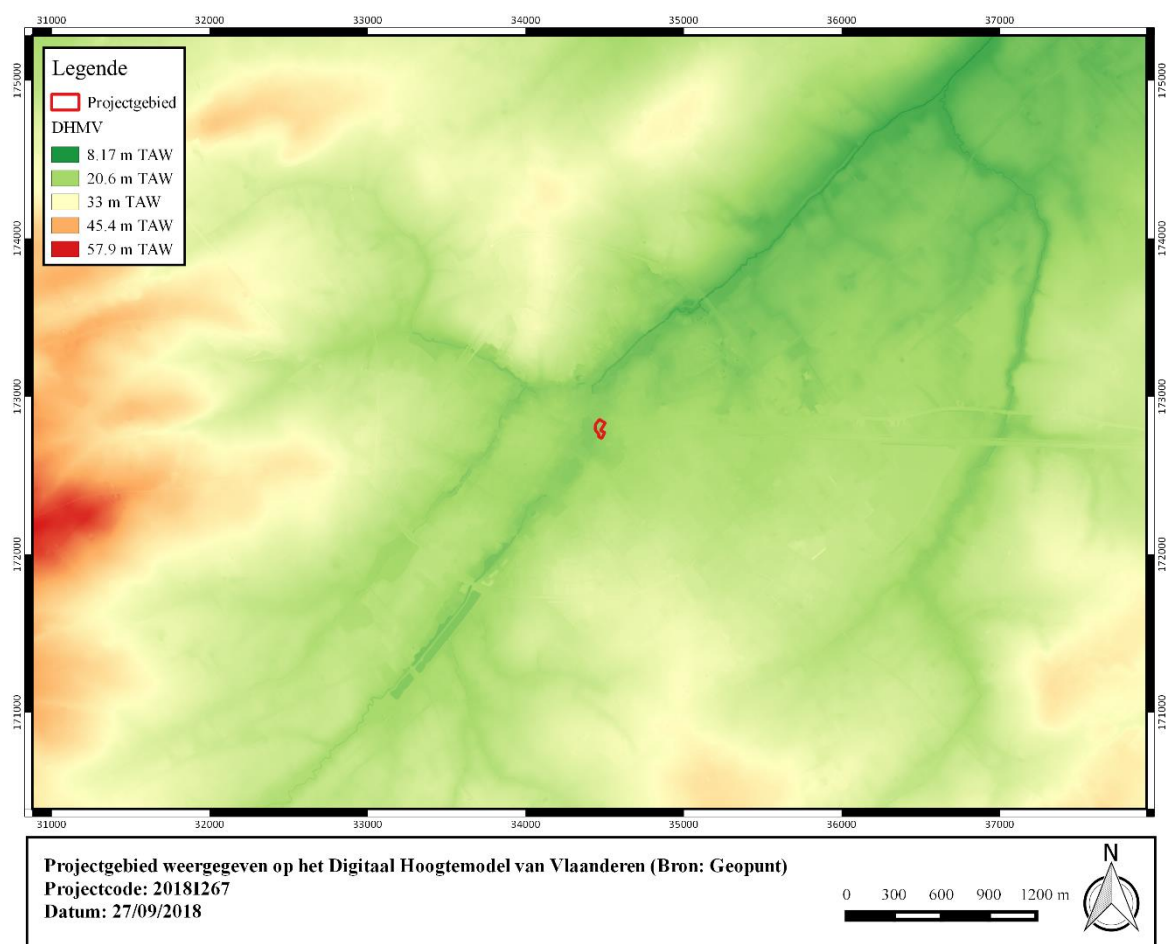
Het onderzoeksterrein is gelegen in de zandleem- en leemstreek.

Ten zuiden van Poperinge gaat het landschap over in de getuigenheuvels van Heuvelland. Er is tevens een hoger gelegen rug waarneembaar ten westen van de stad. Poperinge situeert zich op een kruispunt van een ruim aantal waterlopen. Het plangebied is gelegen op een hoogte van 18,2 – 18,6 m TAW en kent een relatief vlak verloop.

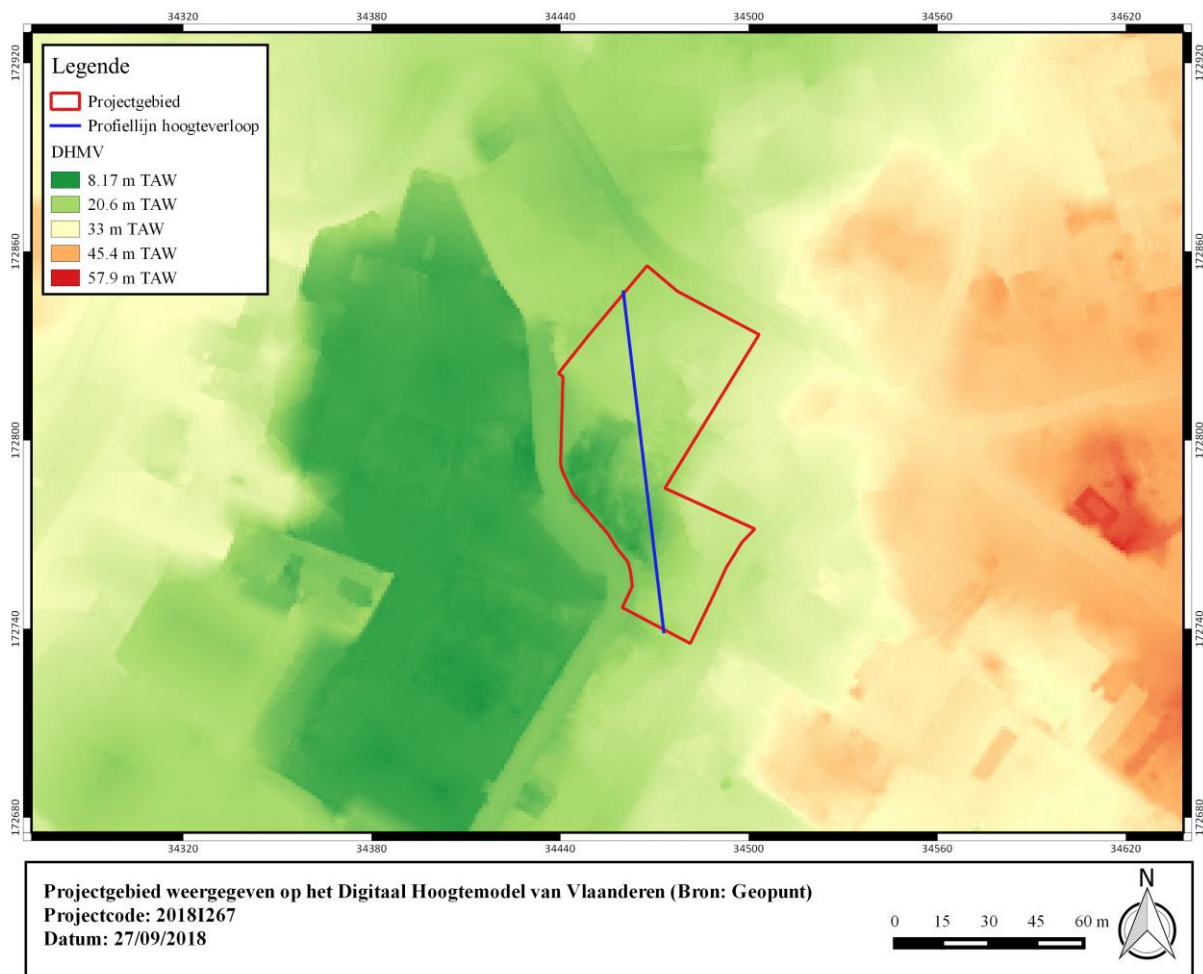
Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Ijzerbekken, deelbekken Hoppeland.

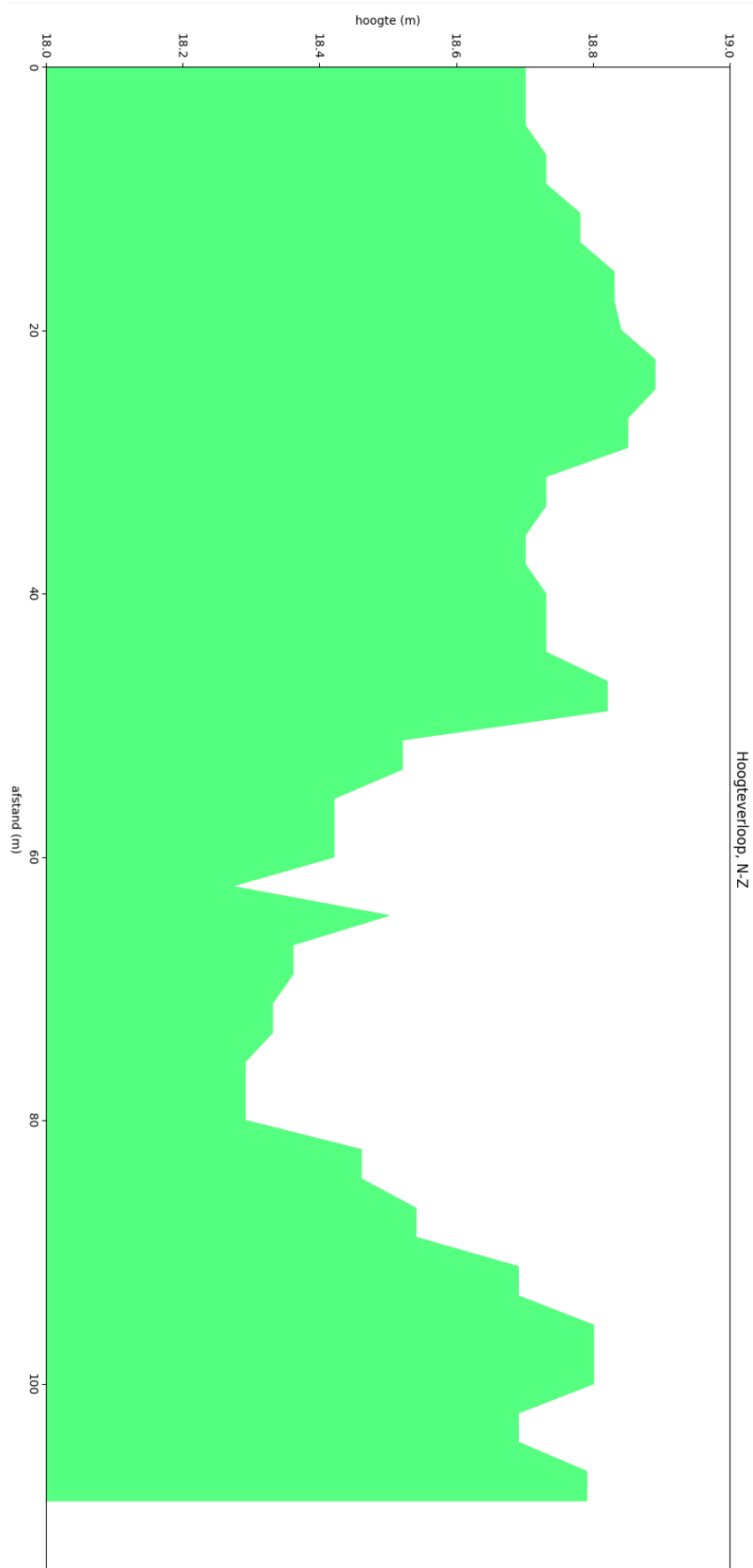
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaarten (Bron: Geopunt).

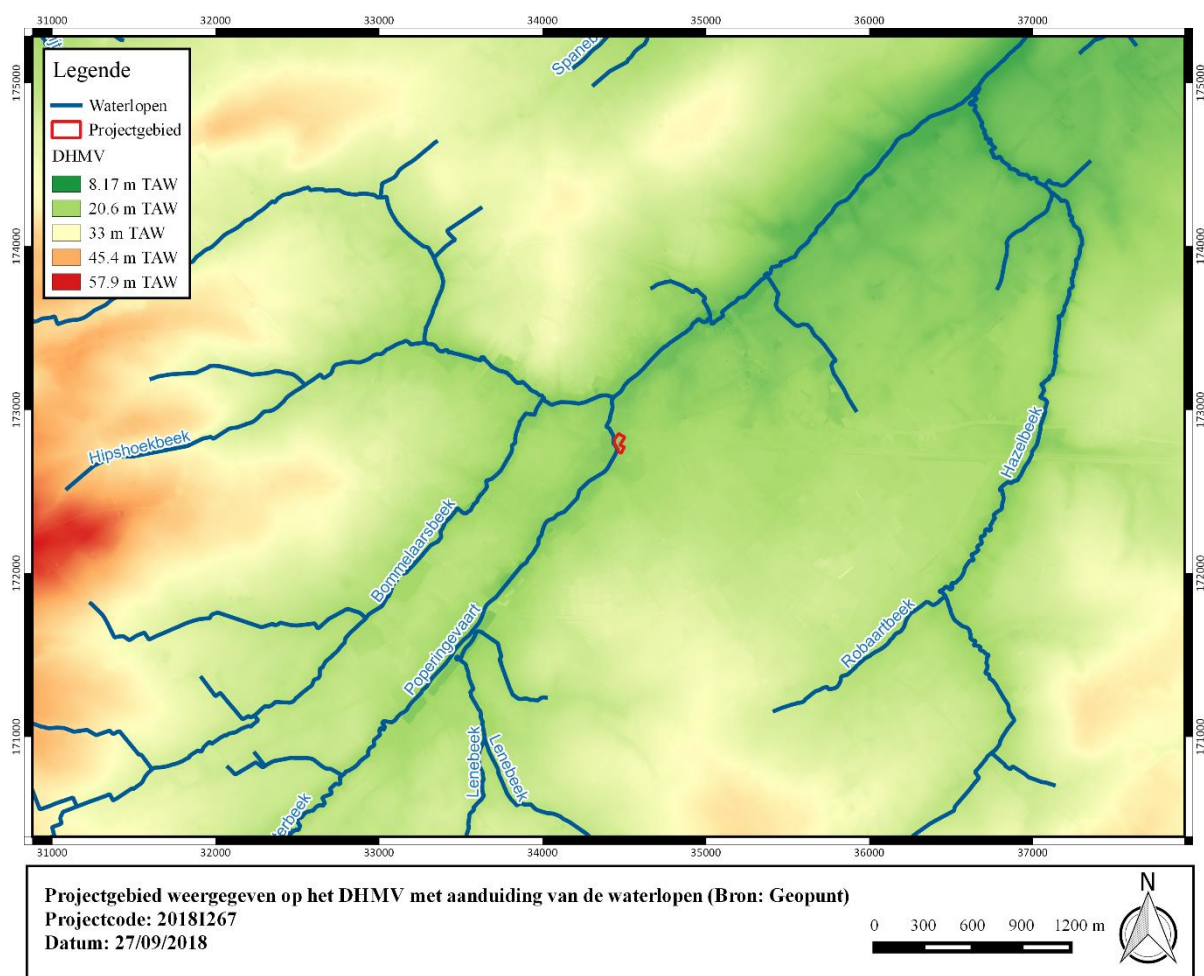
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).

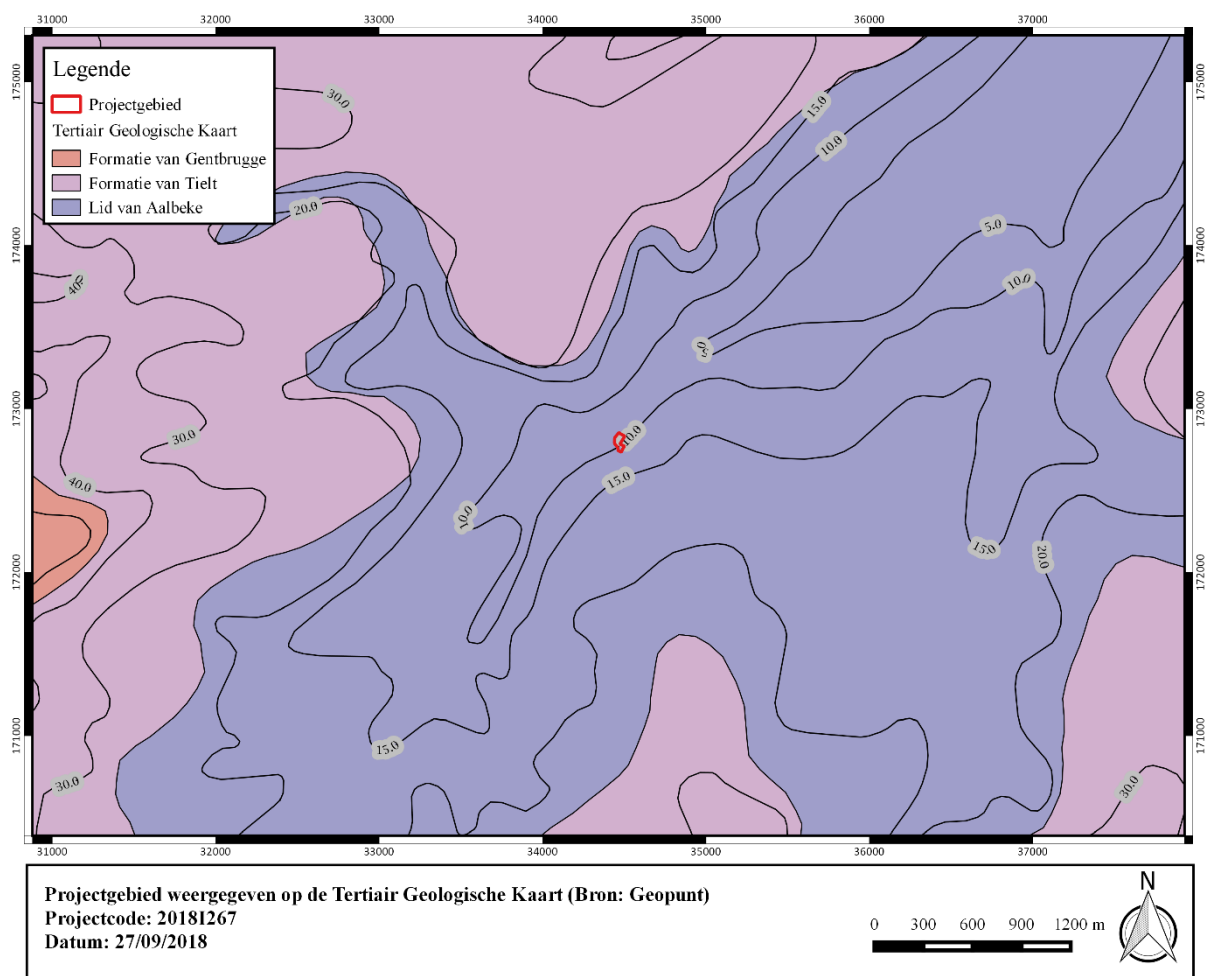

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Aalbeke** (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het **Lid van Aalbeke** is een fijnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

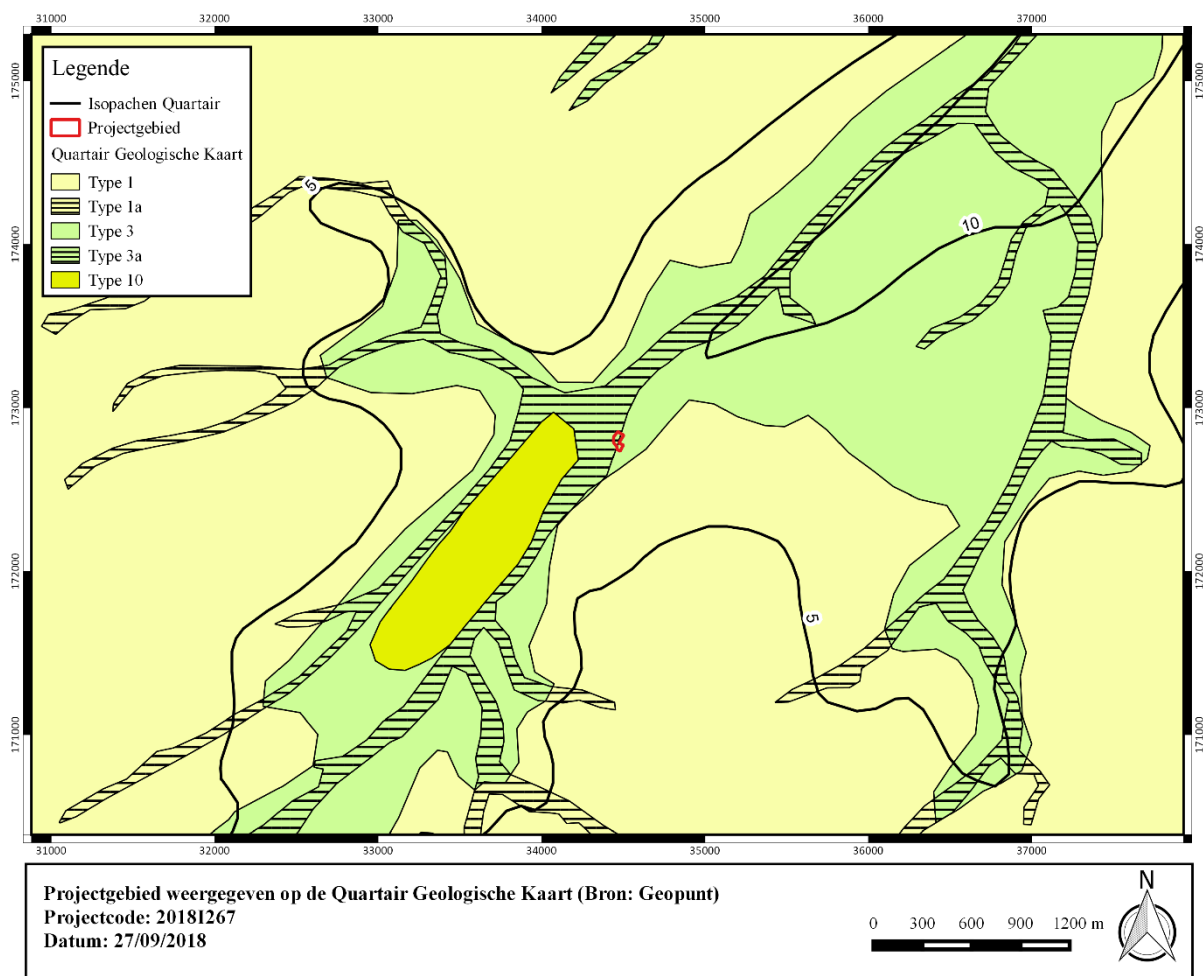
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Het projectgebied is gelegen in het Quartair Type 3a. Het bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Binnen deze afzetting kunnen mogelijks hellingsafzettingen van het Quartair voorkomen. Lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en perimarien inclusief) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Archeologisch onderzoek wijst op oude menselijke aanwezigheid op het grondgebied van de Stad Poperinge. Bij opgravingen op de Grote Markt werden in een gracht van 75 cm twee silexvondsten gedaan, waaronder een laatneolithische schrabber. Opgravingen in de valleien van de Vleterbeek, Bommelaersbeek en Robaertbeek wijzen op intensief bodemgebruik vanaf de IJzertijd. In de Casselstraat en de Gasthuisstraat werd een verhard wegtracé uit de Romeinse tijd vastgesteld, vermoedelijk teruggaand op het diverticulum Cassel-Aardenburg. Deze ligging aan een Romeinse weg doet vermoeden dat de stad teruggaat op een Vroeg-Romeinse nederzetting. Bij de opgravingscampagne op de Grote Markt werd een scherp terra sigillata gelokaliseerd.

De eerste vermelding van Poperinge dateert uit 987 in een document dat de bezittingen omschrijft van de Sint-Bernardusabdij uit Saint-Omer. Vermoedelijk behoorde Poperinge reeds vanaf de 8ste eeuw tot het bezit van voornoemde abdij. Vermoedelijk situeert de oudste kern van Poperinge zich ingesloten binnen de driehoek ‘Hondstraat’, ‘Bommelaersbeek’ en ‘Vleterbeek’. Binnen deze oudste kern lag de Sint-Bertinuskerk en was de proosdij gelegen van de Sint-Bertinusabdij van Sint-Omer. In sommige twijfelachtige bronnen worden vermeldingen van de stad vanaf 431 of 668 of 877 aangegeven.

Vanaf het einde van de 11de eeuw profiteert Poperinge van de economische groei in het graafschap Vlaanderen. De motor van de Poperingse economie is de textielnijverheid. De stad krijgt stads- en marktrechten in respectievelijk 1147 en 1187. Bij voornoemde opgravingscampagne op de Grote Markt werden een ruim aantal volmiddeleeuwse sporen vastgesteld, waaronder een mogelijk restant van een lakenhalle. Door het succes van de textielnijverheid blijft het inwonersaantal van de stad groeien, wat resulteert in een stadsuitbreiding in de 13de eeuw. De parochies Sint-Jan en Onze-Lieve-Vrouw worden opgericht aan de belangrijkste uitvalswegen richting Ieper en richting Sint-Omer. Door de toename van de bewoning aan de uitvalswegen richting Veurne, Mesen, Belle en Sint-Winoksbergen ontstaat er een stervormig uitgewerkt bevolkingspatroon. De stad is nooit versterkt.

Als een antwoord op de economische crisis in de 14de eeuw onderneemt de abdij pogingen om de stad nieuwe economische impulsen te geven. De Vleterbeek wordt bevaarbaar gemaakt van de IJzer tot het centrum van de stad, wat leidt tot het ontstaan van een handelszone aan de Vleterbeek en de Poperingevaart. Poperinge ondergaat heel wat verwoestingen en belegeringen in de 15de en 16de eeuw, waardoor de stad een kleine speler wordt. Na haar verval is er een reconversie naar de hopteelt en de bierbrouwerij. De stad kent een heropleving vanaf 1713, onder het Oostenrijkse bewind. In de 19de eeuw blijft de economische bedrijvigheid overwegend agrarisch. De traditionele tabaks- en hopsteelt vormen de belangrijkste componenten. Andere belangrijke industrieën zijn pottenbakken, kant-, leder-, confectie- en houtnijverheid.

Gedurende WO I fungeert Poperinge als de zetel van de geallieerde troepen die aan de strijd rondom Ieper deelnemen. Rondom de stad werd de Switch Road aangelegd ter bevordering van

troepen-en materiaalaanvoer naar het front. Door de ligging buiten het frontgebied kent Poperinge beperkte oorlogsschade.³

1.4.2.2 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

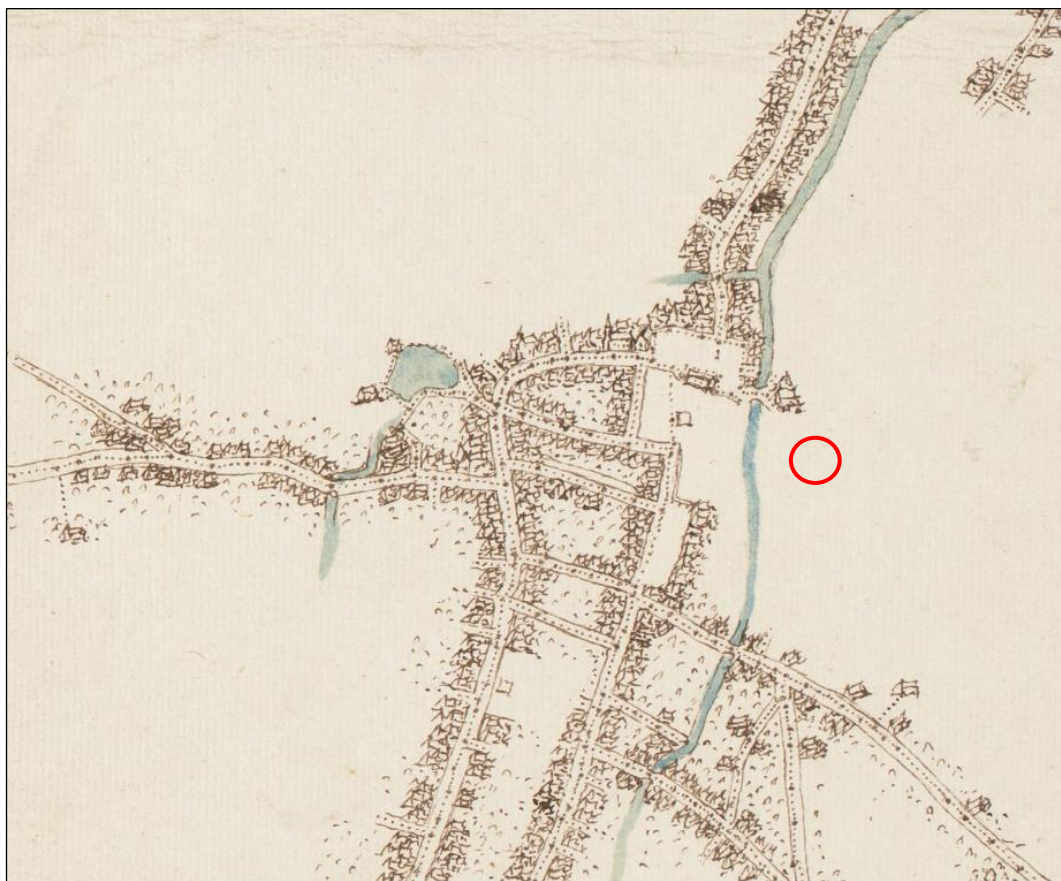
Op de Deventerkaart is de locatie van het plangebied niet gekarteerd. Ten noordwesten is wel een brug aanwezig die naar de Ieperstraat leidt. Dit doet vermoeden dat deze weg wel reeds bestond. Het is niet met zekerheid te stellen op welke manier het verloop van de Poperingevaart is geëvolueerd nabij het projectgebied. Zowel de Deventerkaart als de Ferrariskaart geven hierover geen eenduidig antwoord. Op de Atlas der Buurtwegen zijn precies ten westen van het plangebied wel twee parallelle waterlopen merkbaar. Mogelijk is de meest westelijke waterloop het oorspronkelijk verloop en is de Poperingevaart op een gegeven moment omgeleid in oostelijke richting.

De Ferrariskaart geeft bebouwing weer langsheen de Ieperstraat en Rekhof. Deze bebouwing omsluit een centrale niet-bebouwde zone. Langsheen de zuidwestelijke zijde van het onderzoeksterrein stroomt mogelijk reeds de thans overwelfde Poperingevaart. De hoedanigheid van de gebouwen ter hoogte van het plangebied is niet gekend. De Atlas der Buurtwegen geeft een vrij gelijkaardig beeld weer, hoewel de configuratie van de gebouwen licht gewijzigd is. Doorheen het zuidelijk deel van het plangebied stroomt een west-oost georiënteerd waterloopje dat de verbinding vormt tussen de straat Rekhof en de Poperingevaart. In de kadastrale legger van de Poppkaart is aangegeven dat er zich op het huidige perceel 1226c een leerlooierij bevond.⁴

³ Inventaris Onroerend Erfgoed

⁴ VERVAART, D. DALLE, S., DEMEULEMEESTER, L. 2016. Archeologienota Poperinge Ieperstraat 23-29, Monument Vanderkerkhove, Ingelmunster, p. 22. (o.b.v. contact met Jan Decorte).

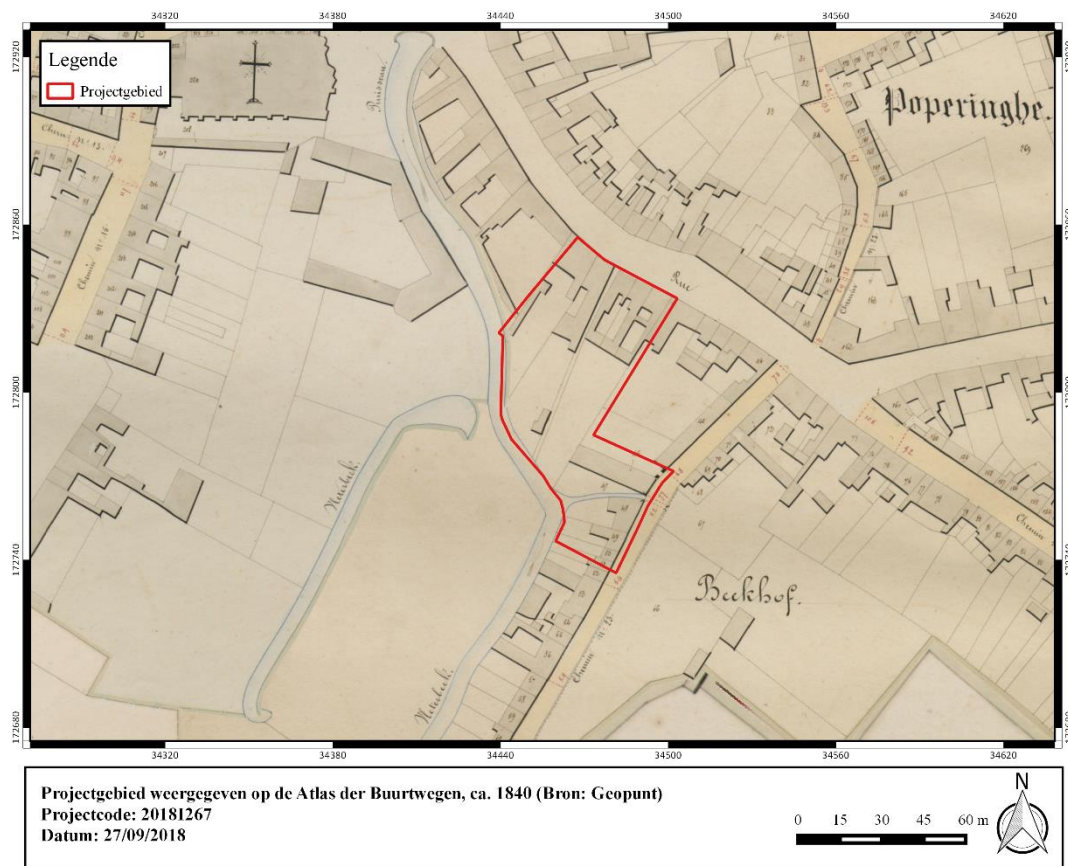

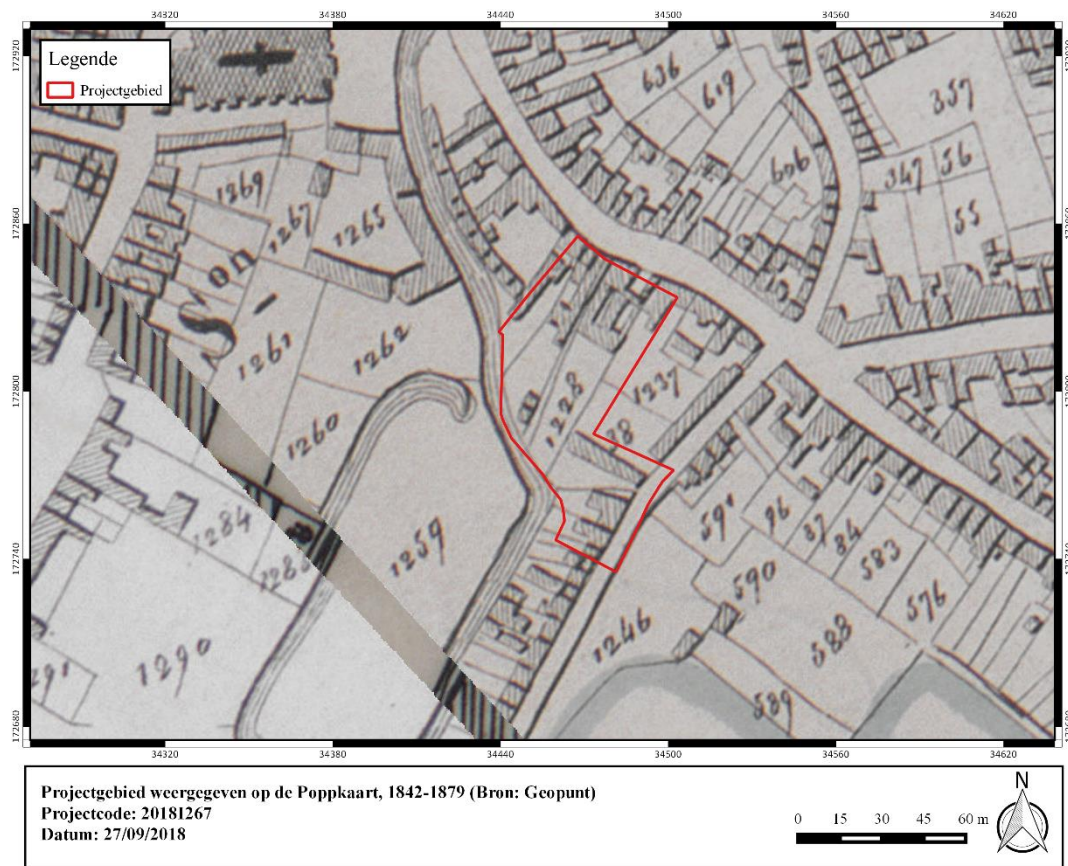
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (bron: Cartesius).

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

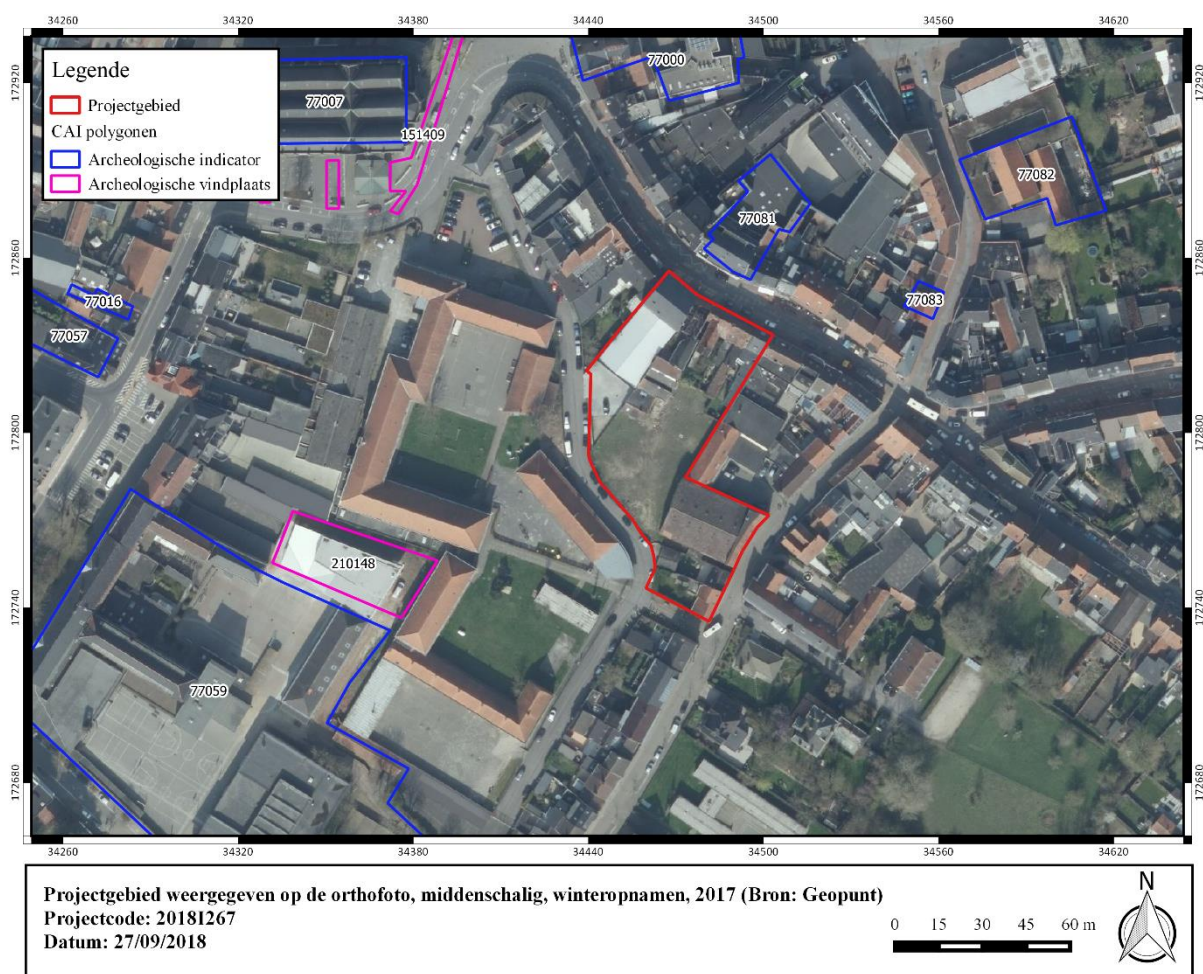
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Ca. 150 meter ten westen van het plangebied werd in 2013 in het kader van de geplande uitbreiding van het Sint-Janscollege een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd o.l.v. Bert Heyvaert. Het archeologisch onderzoek leverde een groot aantal sporen op. Er werden drie relevante archeologische niveaus vastgesteld. Twee van deze niveaus kunnen met zekerheid worden gelinkt aan pottenbakkersactiviteiten die tussen de 16de en de 20ste eeuw op de site plaatsvonden. Hiervan getuigen de omvangrijke contexten van productieafval die tijdens het onderzoek werden aangesneden. Verder werd ook de beschoeiing van de Vleterbeeksingel aangesneden.⁵

Bij een opgraving aan de Grote Markt te Poperinge werd naast een aantal silexvondsten tevens een scherp terra sigillata uit de Romeinse periode gerecupereerd. Een ruim aantal sporen wijzen op stedelijke en artisanale activiteiten gedurende de volle middeleeuwen.

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

⁵ HEYVAERT, B. ACKE, B. BARTHOLOMIEUX, B. 2017. Archeologische prospectie Poperinge Burgemeester Bertenplein, rapport 2014/17, p. 79.

I. Archeologische vindplaatsen

151409	Opgraving (2010); NK: 15 meter Steentijd: greppel/gracht van ca. 75cm breed waarin 2 silexvondsten werden gedaan (mog. Één laatneolithische schrabber) Romeinse tijd: één scherf terra sigillata Volle middeleeuwen: paalsporen en kuilen, waarbij een viertal clusters van sporen te onderscheiden zijn. Deze zouden deel kunnen uitmaken van een rechthoekige structuur (resten van houten woningen), deze stonden naast een weg met twee afwateringsgrachten – afvalkuilen - enkele grote kuilen die mogelijk wijzen op artisanale activiteit - een brede, waarschijnlijk natuurlijke, beek voor afwatering, maar kan ook een verdedigingsfunctie gehad hebben met heel veel materiaal uit het einde van de 13de eeuw (scherven, munten, dobbelstenen, leer, schop, lanspunt) - wegtracé dat te volgen was van de Gasthuisstraat naar de Guido Gezellestraat, geflankeerd in het noorden en het zuiden door 2 parallelle grachten - Oost-west verlopende gracht, waarschijnlijk gelijktijdig met het wegtracé - Verschillende sporen die mogelijk een plattegrond vormen van een driebeukig gebouw met zware houten palen. Datering is gebaseerd op dendrochronologie – grafstructuren – resten van een lakenhal - begravingen in grafveld ten oosten van de Sint-Bertinuskerk Late middeleeuwen: begravingen in grafveld ten oosten van de Sint-Bertinuskerk. 16^e eeuw: aardewerk Nieuwe tijd: sporen van een afgebroken gebouwblok (kelders, vloer- en kasseiniveau, funderingen en restanten van pottenbakkersoven) - Resten van de vroegere Pastorij bij het Vroonhof - begravingen in grafveld ten oosten van de Sint-Bertinuskerk 20^e eeuw: schuilplaats WO I Bron: Trommelmans R., Bracke M., Wyns G. 2014: Archeologische opgraving Poperinge Grote Markt (prov. West-Vlaanderen). Basisirapport, Monument Vandekerckhove rapport 2014/24, Ingelmunster.
210148	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter Late middeleeuwen: derde en ouste archeologische niveau op de site, geïnterpreteerd als een 'leeflaag' 17^e eeuw: pottenbakkerij Bron: Heyvaert B. 2014: Archeologische prospectie Poperinge Burg. Bertenplein (prov. West-Vlaanderen), Rapport Monument Vandekerckhove 2014/17, Ingelmunster.

II. Archeologische indicatoren

Toevalsvondst

77081	Toevalsvondst; NK: 15 meter Late middeleeuwen: aardewerk Bron: Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.
77082	Toevalsvondst; NK: 15 meter 17^e eeuw: aardewerk Bron: Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.
77083	Toevalsvondst; NK: 15 meter Late middeleeuwen: aardewerk Bron: Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.

Onbepaald

77000	Onbepaald; NK: 15 meter Late middeleeuwen: aardewerk 18^e eeuw: aardewerk Bron: Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.
77007	Onbepaald; NK: 150 meter Onbepaald: aardewerk - vloertegel in aardewerk, rode scherf met bruingroen loodglazuur, resten van kalkmortel Bron: Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.
77016	Onbepaald; NK: 15 meter

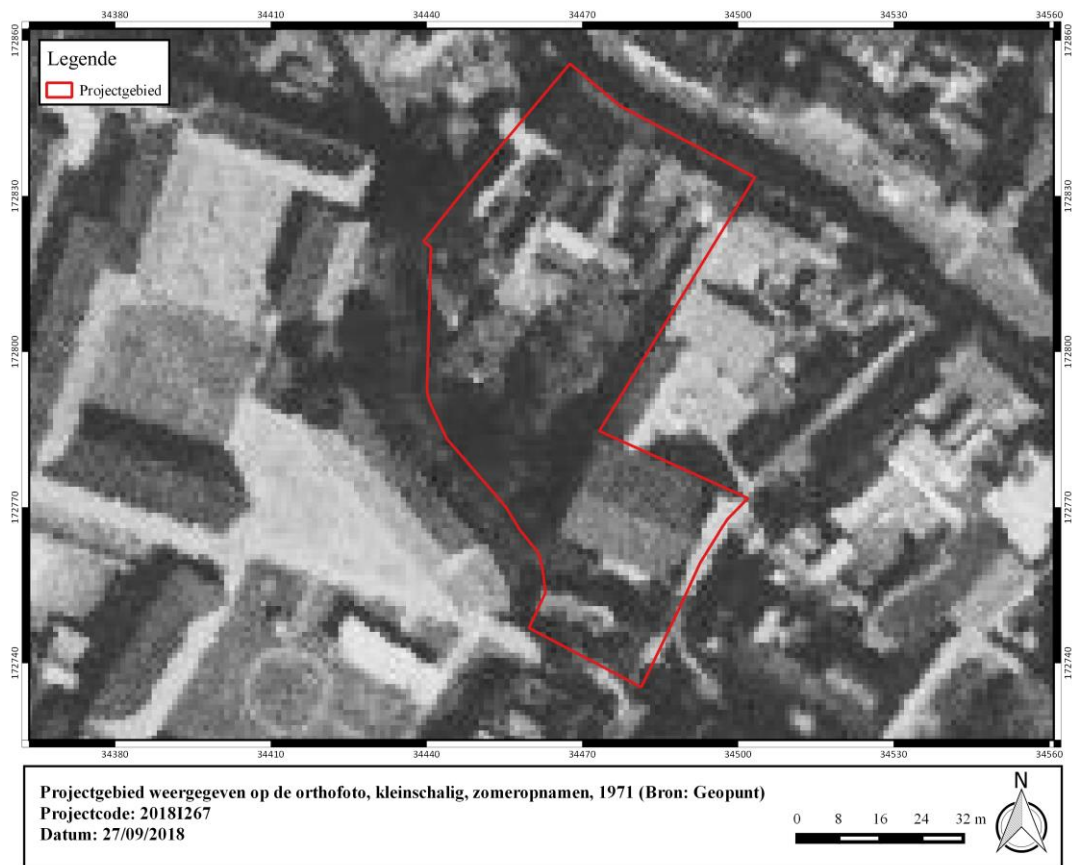

	Late middeleeuwen: aardewerk
77057	Onbepaald; NK: 15 meter Late middeleeuwen: aardewerk 1^{6e} eeuw: aardewerk Bron: Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.
77059	Onbepaald; NK: 15 meter Vroege middeleeuwen: Bronzen (gegoten) mantelspeld, met vegetale motiefversiering. Late middeleeuwen: aardewerk 16^e eeuw: metaal

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

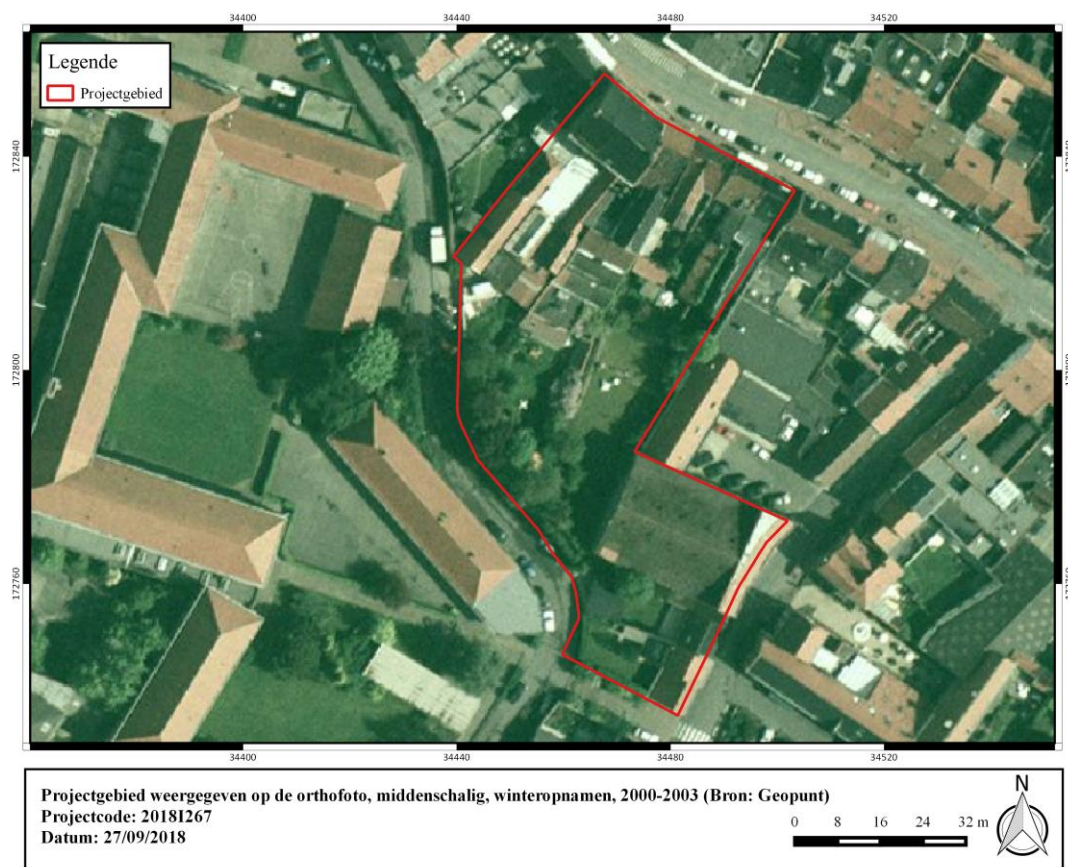
De orthofotosequentie geeft een zekere evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Op de orthofoto van 1971 is reeds duidelijk bebouwing waarneembaar langsheen de Ieperstraat en de straat Rekhof. Het open terrein centraal binnen het plangebied is tot en met de orthofoto van 2008-2011 begroeid met bomen. Op de meest recente orthofoto zijn deze bomen verdwenen.

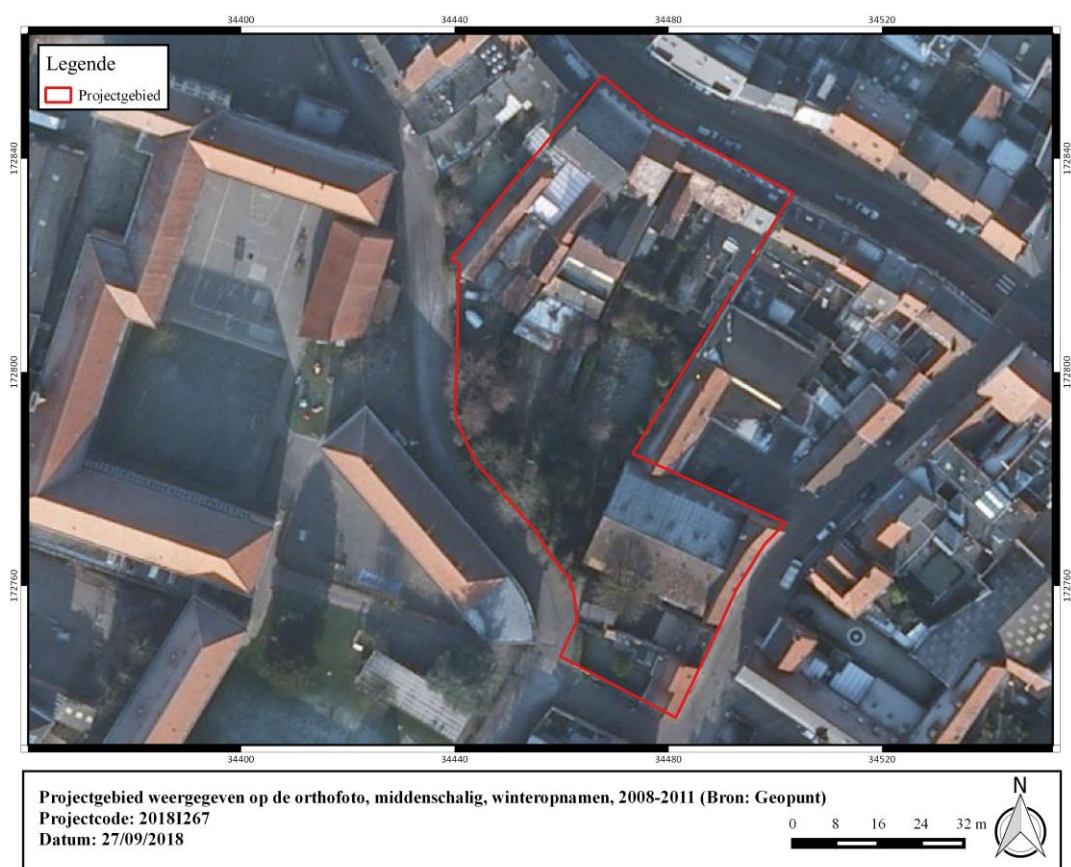
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

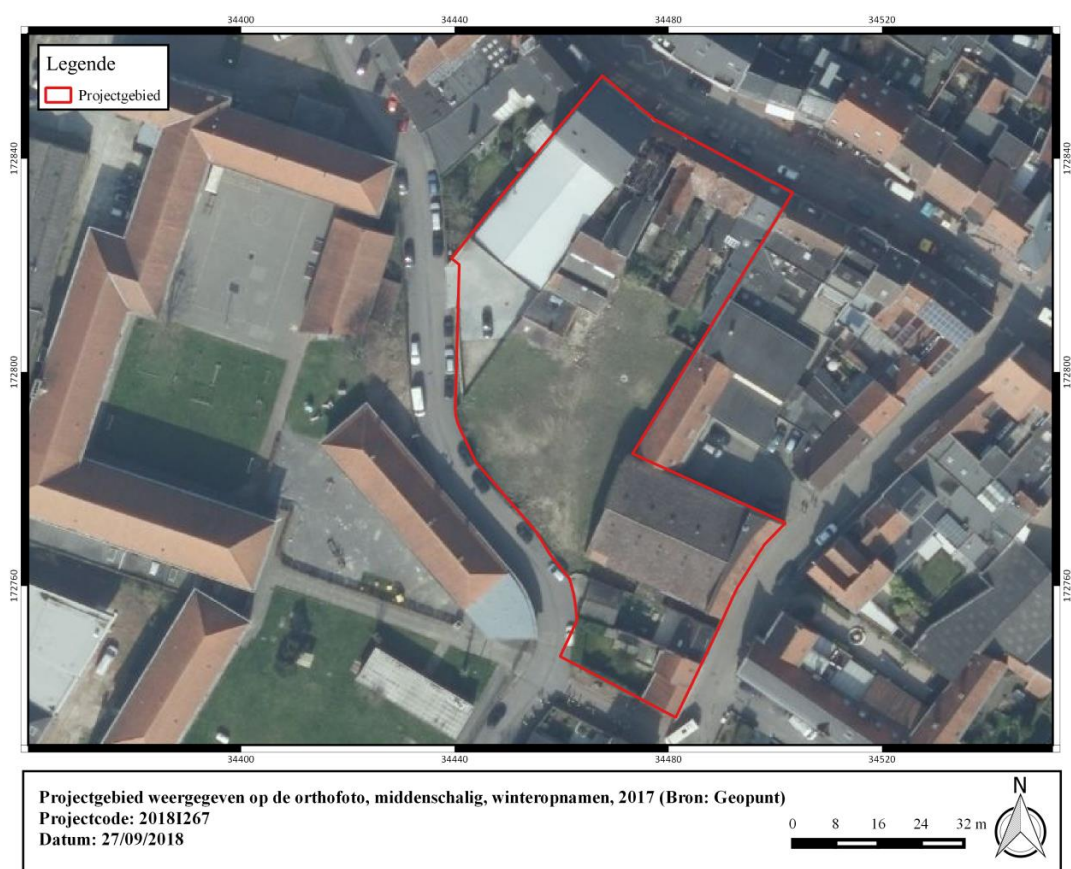
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

Aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van appartementen ter hoogte van de Ieperstraat en het Rekhof te Poperinge (prov. West-Vlaanderen). Met het bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied is gelegen in de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Poperinge. Het projectgebied situeert zich noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 4330 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

De opdrachtgever plant de realisatie van een appartementencomplex van 4 verdiepingen. Over bijna het volledige terrein (4220 m²) wordt een ondergrondse parkeergelegenheid voorzien tot een diepte van 3,15 meter onder het maaiveld (inclusief vloerplaat). Ter hoogte van twee voorziene liftputten bedraagt de uitgraving 4,35 meter onder het maaiveld.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

3 Bijlagen

Projectcode	2018I267
Onderwerp	Poperinge Ieperstraat-Rekhof
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	27/09/2018

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	27/09/2018

Plannummer	3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	4
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	5
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Doorsnede geplande ontwikkeling
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	6
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Contour ondergrondse parking
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele Landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	27/09/2018

Plannummer	8
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	DHMV
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	27/09/2018

Plannummer	9
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	DHMV
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	27/09/2018

Plannummer	10
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	27/09/2018

Plannummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	27/09/2018

Plannummer	12
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	27/09/2018

Plannummer	13
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartaire Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	27/09/2018

Plannummer	14
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	27/09/2018

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Deventerkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1560

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1840

Plannummer	18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	19
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	27/09/2018

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	22
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	23
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	24
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

